

Oppgaver til ekstraseminarer for OADM-studenter (seminargruppe 4), 29. august og 5. september

Formålet med ekstraseminarene

[ECON1210](#) er anbefalt, men ikke obligatorisk, forkunnskap for ECON1220. Det er altså mulig å ta ECON1220 uten å kjenne pensum i ECON1210, men kjennskap til en del av stoffet vil utvilsomt være en fordel.

Inntil nylig har ECON1210 inngått i studieløpet for de fleste ECON1220-studenter. Vinteren 2016 bestemte imidlertid programrådet for bachelorprogrammet i Offentlig administrasjon og ledelse at ECON1210 skulle utgå fra programmet. Denne beslutningen er senere reversert, men OADM-kullet som tar ECON1220 som obligatorisk fag høsten 2017 vil ikke ha ECON1210 som del av sitt anbefalte studieløp.

Fordi det i høst dermed vil være en relativt stor gruppe studenter som står uten anbefalt forkunnskap, vil det bli tilbudt to ekstraseminarer til denne gruppen. Ekstraseminarene er ment som et uformelt lynkurs i de delene av pensum for ECON1210 som er mest sentrale for studenter på ECON1220. Seminarene er tenkt basert på en blanding av uformell gjennomgang av enkelte grunnleggende samfunnsøkonomiske prinsipper/metoder, diskusjon og oppgaveløsning. Oppgavene nedenfor, som er basert på [seminaroppgaver i ECON1210 våren 2017](#), utgjør utgangspunktet for diskusjonen. Seminarleder og studentene vurderer fortløpende og i fellesskap i hvilken grad det er behov for hhv. muntlig gjennomgang og forklaring, felles diskusjon og oppgaveløsning.

Om pensum for ekstraseminarene

Les **kapittel 1 – 6** i pensumboka (Stiglitz & Rosengard). (Dette er pensum for alle, men mye av det vil *ikke* bli gjennomgått i plenumsforelesninger, da det vil være kjent stoff for mange.)

Du bør også sette deg inn i elementær markeds- og konsumentteori (deler av dette er ikke omtalt i Stiglitz' og Rosengards bok). I [«Pensum/læringskrav»](#) på kurssiden står følgende: «Studenter som ikke har tatt ECON1210 eller tilsvarende kurs: Du bør tidlig i semesteret sette deg inn i grunnleggende konsumentteori (budsjettbetingelser, nytte og indifferenskurver, grafisk fremstilling av konsumentens tilpasning) og grunnleggende teori om markeder (tilbuds- og etterspørselskurver, markedsliekevekt). Se for eksempel Riis, Christian og Moen, Espen R. (2016): Moderne mikroøkonomi (3. utgave), Oslo: Gyldendal Akademisk, kap. 1 – 6 og 12, eller relevante kapitler i Mankiw, N. Gregory og Taylor, Mark P. (2014). Microeconomics, Cengage Learning EMEA (3. utgave). Gode nettvideos er også tilgjengelige, [se for eksempel materiale fra Khan Academy under overskriften «Marginal Utility and Budget Lines» \(konsumentteori\).](#)»

Det blir neppe tid til å gå gjennom alle oppgavene nedenfor grundig i seminarene. Forsøk å løse dem på egen hånd, og bruk seminarene til å diskutere det som er ugreit.

Oppgaver, ekstraseminar 1

Oppgave 1: Markedet

Vi ser på et marked med såkalt fullkommen konkurranse.

(a) De viktigste forutsetninger for en slik markedsform er (i) Mange små selgere og kjøpere, slik at alle er pristakere, (ii) Homogene goder, (iii) Full informasjon, (iv) Ingen transaksjonskostnader og (v) fri etablering (free entry). Gi en kort forklaring på hvilken rolle hver av forutsetningene spiller.

(b) Tegn opp et diagram med mengde (x) på den horisontale akse og pris (p) på den vertikale. Tegn en fallende etterspørselskurve og en stigende tilbudskurve i diagrammet.

(c) Forklar kort hva en etterspørselskurve er.

(d) Hvilke faktorer kan gi opphav til skift i henholdsvis etterspørsels- og tilbudskurve?

(e) Hva menes med likevekt i markedet? Vis hva likevektspris og -kvantum blir når etterspørselen er gitt ved $x = -2p + 200$ og tilbudet er gitt ved $x = 4p - 40$.

(f) Anta at markedet vi ser på er et marked for hamburgere i et område. Hva blir virkningene i markedet av følgende endringer:

i. Det blir flere pizza-restauranter og sushibarer i området

ii. Lønnsnivået i området stiger

iii. Myndighetene legger en avgift på hamburgere

Oppgave 2: Markeder

(a) Hvordan vil du beskrive markedet for (i) Airbnb-leiligheter (ii) narkotika.

(b) For hvert av markedene: Drøft i hvilken grad de ulike forutsetningene for fullkommen konkurranse er oppfylt.

(c) Forklar hva som bestemmer etterspørsel og tilbud i markedet.

(d) Hva vil du anta om prisfølsomhet i tilbud og etterspørsel (helning på kurvene i et punkt)?

(e) Hvilke endringer kan gi skift i tilbud og etterspørsel? Drøft virkningen av en slik endring.

Oppgave 3: Overskuddsbegreper i samfunnsøkonomi

Vi ser på et marked med fullkommen konkurranse

(a) Forklar kort ved hjelp av en figur hva som menes med følgende tre begreper i et slikt marked.

i. Konsumentoverskudd

ii. Produsentoverskudd

iii. Samfunnsøkonomisk overskudd

(b) La x^* være den mengden som omsettes i markedslikevekt. Vis og forklar hvorfor vi kan øke samfunnsøkonomisk overskudd ved å produsere mindre dersom vi i utgangspunktet produserer mer enn x^* .

(c) Vis at både konsument- og produsentoverskudd øker dersom det innføres en subsidie s per enhet som utbetales til produsentene. Hva er da grunnen til at samfunnsøkonomisk overskudd går ned? Vis reduksjonen i samfunnsøkonomisk overskudd på figuren.

Oppgave 4: Effektivitet og fordeling

(a) Hva menes med en Pareto-optimal allokering?

(b) Er en Pareto-optimal allokering alltid bedre enn en som ikke er Pareto-optimal? Begrunn svaret.

(c) Diskuter følgende utsagn: (i) «Det viktigste ved økonomisk politikk er å sikre en effektiv allokering siden det gir høyest mulig inntekt å fordele».

Oppgaver, ekstraseminar 2

Oppgave 1: Konsumentens tilpasning

En konsument har en gitt inntekt y som hun skal bruke på to goder, 1 og 2. La x_1 og x_2 angi mengde av henholdsvis gode 1 og 2, og la p_1 og p_2 angi pris på henholdsvis gode 1 og 2.

Konsumenten betrakter prisene som gitte. Anta at begge godene er *normale goder* (dvs. at etterspørselen øker når konsumenten får økt inntekt, alt annet gitt).

(a) Sett opp og forklar konsumentens *budsjettbetingelse*, og tegn den i et x_1, x_2 -diagram.

(b) Forklar hva en *indifferenskurve* er ved hjelp av en figur.

(c) Forklar ved hjelp av en figur hvordan konsumenten bestemmer sin etterspørsel etter de to godene. Med andre ord: Forklar og vis konsumentens *optimale tilpasning*.

(d) Hva blir virkningene av en økning i p_1 på konsumentens etterspørsel etter de to godene?

(e) Hva blir virkningene av en økning i p_1 dersom myndighetene gir en inntektskompensasjon slik at konsumenten har mulighet til å komme like godt ut som før prisøkningen? Forklar ved hjelp av en figur. Bruk svaret til å forklare hva man mener med *inntekts- og substitusjonseffekt*.

Oppgave 2: Inntekts- og substitusjonseffekt

Forklar følgende fenomener ved hjelp av *inntekts- og substitusjonseffekten*:

(a) Noen velger å jobbe mindre når lønna øker

(b) Noen velger å spare mindre når renta øker.

Oppgave 3: Eksternaliteter

(a) Hva menes med eksternaliteter (evt. eksterne virkninger)? Gi noen eksempler på positive og negative eksternaliteter.

Utvinning av olje og gass på norsk sokkel krever betydelige mengder energi. Denne energien produseres i stor grad ved hjelp av gassturbiner ute på hver enkelt installasjon, noe som genererer store CO₂-utslipp fra norsk territorium. CO₂ er en drivhusgass som akkumuleres i atmosfæren, og er med på å påvirke temperaturen og klimaet på kloden.

(b) Forklar, ved hjelp av en figur, hvorfor et uregulert marked vil gi høyere produksjon av olje og gass enn det som er samfunnsøkonomisk optimalt.

(c) Norge var et av de første landene i verden til å innføre en CO₂-avgift i utvinningssektoren (i 1991). Forklar, ved hjelp av en figur, hvordan en slik avgift kan øke det samfunnsøkonomiske overskuddet.

Oppgave 4: Kollektive goder

(a) Forklar hva som menes med kollektive goder og gi noen eksempler.

(b) Vil et uregulert marked fremskaffe en Pareto-optimal mengde fellesgoder? Hvorfor/hvorfor ikke?

(c) Forklar kort hvorfor en vaksinert befolkning ofte regnes som et kollektivt gode. Forklar deretter hvorfor et uregulert marked mest sannsynlig vil gi for lav vaksinasjonsgrad.

(d) Forklar kort hvorfor reduksjon i klimagassutslipp (som CO₂) ofte regnes som bidrag til et globalt kollektivt gode. Hva er det kollektive godet her? Og hvorfor krever en effektiv løsning på klimaproblemet internasjonalt samarbeid?